

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הננו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' 'צוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גזני תורתנו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל שוחרי
התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה עדיין
לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדשו.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים לדבר
המצוה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו 'צוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים

בפרשת השבוע ובענייני דיומא

שמעו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
התהלה

הודעה חשובה ומשמחת

לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מס

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

ספרים
למעלה המנה
סדרת ספרים
ביאורים ופירושים
על הפסוק חמישי תורה
שיעורים
על התנ"ך
סדר
הגות ומחשבות
ביאורי סוחר
סדר
אמונה ומצוות
מגאן
תורה ודעת
אגודות
תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מיתות מכון

שיעורים 14 מקום מיוחד

עבודת השמחה בבית מוסד
לשמוך סיעורי רבני
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

רשימת ספריו בן מלך
בספרייה המיוחדת בביתו של המלך

מלון התהלה 054-8422488

כתובת אוהב ישראל 1/9

ביתר עילית

עמוד מכתב לפי סעיף 46

לתיאור המאמר

mechonbenmelech@gmail.com

אוצרות
בן מלך

ולא אמר 'ואלה הדברים', כיון שהכל קישור אחד בוא"ו, אבל זה יורה כי הספר החמישי הזה אף על פי שהוא מיוחד עם הארבעה הראשונים והכל קשר אחד ובנין אחד, הנה הוא ענין בפני עצמו.

ויש לבאר שכוונתו כאמור, שכן כל הספרים הם המשך אחד מסיפור מאורעות בניין עם ישראל והתגלות ה' אליו, ועל כן כל ספר הוא המשך הסיפור ונסמך על קודמו, ועל כן מתאים בתחילתו וי"ו החיבור, אולם ספר משנה תורה מכיון שהוא סוג שונה מיתר הספרים, ובא ללמד דבר העומד בפני עצמו - סיפור הרצאת דברי משה לישראל בערבות מואב - ואינו המשך הסיפור הכללי של התורה, ממילא הוא נפרד לעצמו.

* * *

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם. הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים לשבטיכם ואשימם בראשיכם. ותענו אותי ותאמרו טוב הדבר אשר דברת לעשות. ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וידועים ואתן אותם ראשים עליכם שרי אלפים וגו' (א, י-יט)

בפרשת יתרו נאמר שיעץ לו יתרו בסגנון דומה לכתוב כאן: 'עתה שמע בקולי איעצך ויהי אלוקים עמך וגו'. ואתה תחזה מכל העם אנשי חיל יראי אלוקים אנשי אמת שונאי בצע ושמת עליהם שרי אלפים שרי מאות שרי חמשים ושרי עשרות. ושפטו את העם בכל עת והיה כל הדבר הגדול יביאו אליך וכל הדבר הקטן ישפטו הם' (שמות יח, יט-כב).

והנה מלבד זאת נזכר גם בפרשת בהעלותך במאורע קברות התאוה, ענין דומה למאורע זה, שמשוה טען (במדבר יא, יד) 'לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני'. ואמרו לו הקב"ה (שם פסוק טז) 'אספה לי שבעים איש מזקני ישראל אשר ידעת כי הם זקני העם ושוטרי... וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמת עליהם, ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך'.

והנה כאן בפרשה מצד אחד ישנם כאן ביטויים שנזכרו רק בפרשת יתרו, כגון מה שנתמנו 'שרי אלפים ושרי מאות' וגו'. אולם מאידך נזכרים כאן

לשונות וביטויים שלא נאמרו בפרשת יתרו: 'לא אוכל לבדי שאת אתכם', 'איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם'. שדברים אלו תואמים ומקבילים לסגנון של תלונת משה בפרשת בהעלותך, העוסקת בענין הנהגת העם, כאמור שם - 'לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם',

וכן נאמר כאן 'הבו לכם אנשים וגו' וידועים לשבטיכם'. ומעלה זו נזכרה רק בהעלותך 'אשר ידעת כי הם זקני העם ושוטרי', שבדרך זו בא לפתור שם את בעיית הנהגה 'ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך'. ואילו בפרשת יתרו כל דבריו נוגעים רק לענין המשפט, 'אנשי חיל יראי אלוקים אנשי אמת שונאי בצע'.

ועיין במדרש (דברים רבה א, י) שנחלקו על איזו 'עת' דיבר משה כאן: 'בעת ההיא - באיזו עת, ר' יוחנן אמר בעת יתרו, שכך כתיב כי כבד ממוך הדבר וגו', ר' חייא אמר בעת מתאוננים, שנאמר לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה'.

וראה מה שכתבנו בזה בפרשת בהעלותך (במדבר יא, יז) שבפרשת יתרו הנדון היה על הוראת חוקי ה' ומשפטיו לעם, ולשם כך נתן יתרו עצה למנות 'שרי עשרות' ו'שרי מאות', 'אנשי חיל, יראי אלוקים, אנשי אמת, שונאי בצע', כי לדין ומשפט צריכים מעלות אלו.

ואילו בפרשת בהעלותך הנדון היה על עצם הנהגת העם, ולכן כאשר משה טען "לא אוכל שאת לבדי", לא יועיל לזה מינוי חכמים שהם אנשי אמת וידועי דין מצד עצמם, כי רק הקב"ה בכוחו לתת כח נבואה והנהגה על מי שברצונו, ונתן לו הקב"ה את שבעים הזקנים והאציל מרוחו עליהם, ואז יש בכוחם לסייע בעדו להנהיג את העם ברוח הנבואה שבהם.

ונראה שכאן בפרשת דברים משולבים סיפורי שני המאורעות כאחד, כי הצטרפו שני התפקידים שמינה אותם משה - הן להיות שופטי העם ולשפוט צדק, והן להיות ראשים ומנהיגים עליהם, שחלקו עמו בהנהגה לשאת עמו במשא העם. ושילב בדבריו את שני המאורעות שהביאו להם את תפקידם הכפול, של הוראה ושל הנהגה.

* * *

1. ועיין ב'העמק דבר' כאן שדקדק בזה וכתב באופן יותר מחדש, שיתכן ששתי הפרשיות מכוונות לאותו מאורע, ששמיעת

וישמע ה' את קול דבריכם ויקצוף וישבע לאמר. אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה אשר נשבעתי לתת לאבותיכם (א, לד-לה)

מבואר כאן, שהטחת דבריהם כלפי מעלה וחוסר אמונתם בטובו של ה', כמו שביארנו לעיל, היא שהביאה לגזירת דור המדבר, שכיון ששמע ה' את קול דבריהם אז התעורר הקצף ונשבע שלא יבוא לארץ. והיינו שמאחר שהיו מחוסרים בהכרה בטובת ה' עמם, אי אפשר לתת להם טובה זו שאינה אלא רעה עבורם, ובהכרח אין עצה רק שיאבדו כל אותו 'הדור הרע' במדבר, ורק טפס יוכל להתלמד ולהאמין בטובת ה' עמם, ואז יירשנה.

והנה דרשו חז"ל (תענית כט.): 'אמר רבה אמר רבי יוחנן, אותה לילה ליל תשעה באב היה, אמר להם הקדוש ברוך הוא אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות'. ובמדרש (במדבר טז, כ): 'אמר להם הקב"ה אתם בכיתם בכיה של חנם לפני, אני אקבע לכם בכיה לדורות, ומן אותה שעה נגזרה על בית המקדש שתתחרב, כדי שיגלו ישראל לבין האומות, שכן הוא אומר (תהלים קו, כו) 'וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות'.

כלומר שבטרם הספיקו להכנס לארץ כבר נגזרה עליהם הגלות, שבעבור דורות יהיו מגורשים מארצם אל ארצות אויביהם. ומלבד שיש בדבר עונש מידה כנגד מידה, שכשם שחטאו וכפרו בטובת הארץ, כנגד זה נגזרה עליהם גזירת גלות מן הארץ. הדבר נובע משורש מהותי שחטא זה הורה על שפל מצבם שכבר מעיקרא היתה ירושת הארץ לגביהם פגומה וחסרה, ונתינתה עדיין אינה שלימה כפי הרצוי, ומעתה גם ירושתם היא ארעית באופן של חוסר קביעות.

כלומר, שהגזירה שלא להיכנס לארץ בדור המדבר, לא היתה לאותו דור בלבד, אלא היה זה שורש לכל הגלויות, שמאז כבר לא זכינו להיכנס לארץ באופן הראוי, עד התיקון השלם. וממילא אפשר שיגלו ממנה ויאבדו את הארץ וטובתה, ועל כן ביום זה של תשעה באב נתגלגל הדבר שגלו מן הארץ.

ומכך שנתפרש דבר זה בפסוק הנזכר בתהילים 'ולזרותם בארצות', כהמשך למה שנאמר שם 'וימאסו בארץ חמדה', משמע שהסיבה לגזירת הגלויות גם היא שרשה בחוסר ההכרה באהבת ה' וברצון ההטבה העליון. שבמידת מה גם הדורות של בניהם שכבר יזכו להיכנס לארץ, גם הם נכללו בגזירת המדבר כיון שלא נשלמה אמונתם בטוב ה'.

ותיקון חטא המרגלים והגלויות כולן הוא לראות את הטוב בכל דבר, היפך הנרגנות והבכיה של חנם, ומידה טובה מרובה, להיות 'אוהב ימים לראות טוב' (תהילים לד, ג).

זולתי כלב בן יפונה הוא יראנה ולו אתן את הארץ אשר דרך בה ולבניו יען אשר מלא אחרי ה' (א, לו)

הזכרת פרט זה יש בה להורות כי יש לו חשיבות מיוחדת, ויש בו ללמד על כללות חטאם והעונש שבעקבותיו. וכן נאמר בפרשת שלח (במדבר יד, כד) 'ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וימלא אחרי, והביאותיו אל הארץ אשר בא שמה זורעו יורישנה'.

והנה לא הזכיר הכתוב את יהושע, לא כאן ולא בפרשת שלח, ובמפרשים ביארו כי כלב התחיל במצוה, שכתבו בו "ויהס כלב את העם" (שם יג, ל).

ויש לבאר על פי מה שכתב רש"י שם: 'רוח אחרת' - שתי רוחות, אחת בפה ואחת בלב; למרגלים אמר אני עמכם בעצה, ובלבו היה לומר האמת, ועל ידי כן היה בו כח להשתיקם, כמו שנאמר 'ויהס כלב', שהיו סבורים שיאמר כמותם וכו'.

ומשמעות הדברים בעומק, שכוחו של כלב להשתיק את המרגלים, נבע מהבנתו את רוחם ומהלך מחשבתם, וזה היה מיוחד דווקא אצל כלב, שאף שהבין את הלך רוחם, בכל זאת נאמן היה לה' ולא הלך אחריהם. כיון שהבין שגם בהנהגה כדרכו של עולם, הקב"ה מנהיג את ישראל בסייעתא דשמיא, ויש להם להאמין בכוחם ולנצח, כי ה' עוזר בידם גם כאשר אין מהלך של ניסים היוצאים מגדרי הטבע.

אולם יהושע היה בחינת 'דא אריכתא' של משה רבינו, ועל כן לא היה בכוחו להשתיק את המרגלים כלל, כי דביקותו בה' היתה מצד בחינת המבט

משה בקול חתונה לשים שרי אלפים וכו' התקיימה בפועל רק בעת מאורע קברות התאוה, עיי"ש.

השמימי של משה רבינו, וממילא לא היתה לו כל השפעה עליהם לפי רוחם ואופן מבטם הארצי. ולא היה מסוגל להתמודד עמם ולהשקיטם.

ועל כן בענין הכניסה לארץ גם כן נבדל כלב מיהושע, שכן יהושע זכה להיכנס לארץ רק בתורת מנהיג המוביל את העם בכח שמיימי, ולא היה צורך להגביל את הגזירה שלא תחול עליו, כי המנהיג הוא עליון ומרומם מעל הדור ואינו שייך לדור, וממילא אינו בכלל הגזירה שנגזרה על הדור. ורק כלב, שהבין את הלך רוחם והיה שייך לדור, ובכל זאת "היתה רוח אחרת עמו" שהיה נאמן לאמת, הוא זכה לחלק המיוחד שלו בארץ.

* * *

ואת העם צו לאמר אתם עוברים בגבול אחיכם בני עשו היושבים בשעיר וייראו מכם ונשמרתם מאד. אל תתגרו בהם כי לא אתן לכם מארצם עד מדרך כף רגל, כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר (ב, ד-ה)

בהדגשת לשון הכתוב 'אחיכם בני עשו', משמע שהאחווה כשלעצמה די בה לתת טעם שלא להישמר מלהתגרות. וכן כתב הרמב"ן כאן: 'וטעם 'אחיכם בני עשו' שייחוס ישראל מן אברהם, וכל זרעו אחים, כי כולם הם נימולים, וזה טעם 'לא תתעב אדומי כי אחיך הוא' (דברים כג, ח). רק בני הפלגשים ישמעאל ומדין וכל בני קטורה אינם באחווה, מן הכתוב (בראשית כא, יב) 'כי ביצחק יקרא לך זרע'.

ומה שמציין הרמב"ן לפסוק זה 'כי ביצחק יקרא לך זרע', באמת למדו ממנו חז"ל (נדרים לא.) שהן ישמעאל והן עשו נדחו ממשפחת אברהם, אולם שונה דחייתו של ישמעאל המפורשת בכתוב, לעומת דחייתו של עשו שנלמדת בגמרא שם רק מדרשת הכתוב 'ביצחק ולא כל יצחק'. שכן ישמעאל אינו מתייחס לאברהם, רק ששפחתו ילדה לו, ואי לכך דחוי הוא מתולדתו ומתחילת יצירתו. ואילו עשו הוא זרע אברהם ויצחק, והיה ראוי להיות נכלל בברית אלא שנדחה בשל מעשיו.

וכן מפורש בדברי הרמב"ם (הלכות מלכים פרק י הלכה ז): 'יצא זרעו של ישמעאל שנאמר כי ביצחק יקרא לך זרע, ויצא עשו שהרי יצחק אמר ליעקב ויתן לך את ברכת אברהם לך ולזרעך, מכלל שהוא לבדו זרעו של אברהם המחזיק בדתו ובדרכו הישרה'.

הרי שהביא מקור דחייתו של עשו רק מפסוק 'ויתן לך את ברכת אברהם' (בראשית כה, ד). ומה שלמדו בגמרא מ'ביצחק - ולא כל יצחק' היינו שלא כל יצחק בהכרח נכלל בזרע אברהם, אבל דחייתו בפועל מברית אברהם נקבעה כאשר ברך יצחק את יעקב בברכת אברהם.

והוא מה שאמרו בגמרא (קידושין יח.) שלעשו יש דין של 'ישראל מומר', כלומר שמצד תולדתו נחשב עשו כישראל גמור לכל דבר, אלא שנדחה מבריתו של אברהם על ידי יצחק ומעשיו הרחיקוהו. אולם על ישמעאל לא מצינו שהוא 'ישראל מומר', ולא היה צריך אברהם לדחותו, כי ישמעאל נדחה בהיותו בן האמה ואין נמנה בכלל זרעו של אברהם.

[ועיין בגר"ז הלוי על התורה (פרשת תולדות) שביאר על פי זה לשון הכתוב בנביא - 'ואקח את אביכם את אברהם מעבר הנהר, ואולך אותו בכל ארץ כנען וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק. ואתן ליצחק את יעקב ואת עשו, ואתן לעשו את הר שעיר לרשת אותו ויעקב ובניו ירדו מצרים' (יהושע כד, ג-ד). ומפורש בזה שלאברהם ניתן רק יצחק, אבל ישמעאל אינו נידון כלל כמי שניתן לו, כך שאין בני ישמעאל נחשבים אחיהם של ישראל. אולם אצל יצחק ניתנו שניהם עשו ויעקב, והיו שניהם בכלל האפשרות להיות זרע אברהם, ורק אחר כך היתה הבחירה ביעקב בלבדו.]

וכן דייק בלשון הכתוב 'הלא אח עשו ליעקב נאום ה', ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי וגו' (מלאכי א, ג, הפטרת תולדות), כלומר שמקודם נחשב אח ליעקב, ואחר כך 'ואוהב את יעקב ואת עשיו שנאתי'.

זה הטעם שלעשו ניתנה אחוזת ירושה בארץ שניתנה לאברהם, כלשון הכתוב כאן: 'כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר', ונראה שנוסף על מה שנאסר עליהם להתגרות בהם מצד היותם אחים לישראל, גם נצטוו שלא ליטול מארץ שעיר כיון שהיא ירושה להם. והיינו משום היותו מזרע אברהם, ואף שנדחה מברכת אברהם ומן הארץ שניתנה לו מאת ה'. אולם מכיון שלא השלימו ישראל את תיקון מעשיהם, על כן נאחז שם עשו עד שזכותו של יעקב תהיה בשלימות, כמו שאמר יצחק לעשו (בראשית כז, מ) 'והיה כאשר תריד ופרקת עולו מעל צווארך'. וכל עוד שלא נתקן הדבר עדיין

אבל ישמעאל לא קיבל מאומה מירושת הארץ, כיון שהוא בן האמה ואינו זכאי כלל לאחזית ירושה - וכמו שאמרה שרה 'כי לא יירש בן האמה הזאת עם בני עם יצחק'.

לא זכינו שיסולק עשו לגמרי וקיבל ירושה את הר שעיר, שהוא ארץ 'הקדמוני', ורק לעתיד לבוא יתקיים 'ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו' (עובדיה א, כא).

בעניינא דיומא

בגדר התענית של תשעה באב

ויש איסורים הנוהגים בתשעה באב רק מצד חובת אבלות, כתלמוד תורה ושאלת שלום ולבישת בגדים מכובסים.

רחיצה בת"ב שחל להיות בשבת

והנה נפסק במ"ב (סימן תקנד ס"ק לט), שאין לרחוץ ידיו בחמין בת"ב שחל להיות בשבת, דרחיצה היא כדברים שבצנעה, שנוהג בשבת. ותמהו זה האחרונים, דמטעם זה נאסור גם רחיצה בצונן דהוי נמי דברים שבצנעה.

ונראה הביאור בזה, על פי מה שנתבאר כי שני גדרים נאמרו בתשעה באב, שיש בו גם דיני 'תענית ציבור', וגם דיני 'אבלות'.

ועתה יבואר, דמה שאמרו ד'דברים שבצנעה נוהג' בשבת, היינו רק בדברים שאסורים מדין ה'אבלות' של ת"ב. אבל הדברים שאסורים רק מצד צום ועינוי אינו נוהג כלל בשבת, אף דברים שבצנעה.

וטעם הדבר, דהנה בשבת נאמרו שני מצוות מדברי הנביאים 'כבוד' ו'עונג', כמ"ש הרמב"ם (הל' שבת פ"ל ה"א). והנה בכל מה שנוגע לדין 'עונג', הרי כל דיני התענית אין חלים כלל בשבת, וגם לא דברים שבצנעה. כי מצות השבת להתענג, היא היפך התענית והעינוי. וגם אם הוא נוהג כן בצנעה, הרי פוגע העינוי במצות 'עונג שבת'. וכדאיתא בגמרא - 'תשעה באב שחל להיות בשבת וכו' אוכל ושותה

תשעה באב גם תענית וגם יום אבל

התענית של תשעה באב, הוא תענית ציבור, ונוהגין בו כל חמשת העינויים, כיום הכיפורים. כדאמרו בגמרא - 'אמר ר' אלעזר אסור לו לאדם שיושיט אצבעו במים בתשעה באב כדרך שאסור להושיט אצבעו ביום הכיפורים' (פסחים נד:). והטעם בזה, מבואר ברמב"ן בתורת האדם, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. ותיקנו התעניות כעין יום הכיפורים².

אך עוד נאמר בתשעה באב, שנוהג בו גם דיני אבלות. - 'תנו רבנן כל מצוות הנוהגות באבל נוהגות בט' באב אסור באכילה ובשתיה וברחיצה ובסיכה וכו' (תענית ל).

והיינו שבתשעה באב חלים שני חיובים, גם דיני תענית ציבור וגם דיני אבלות. ויש שאותם הדברים עצמם, אסורים משני הטעמים. כגון רחיצה וסיכה וכו' שאסורים גם משום תענית ציבור כיוה"כ, וגם משום אבלות כדין אבל³. ויש איסורים הנוהגים רק מצד חובת תענית ציבור, שהם אכילה ושתיה ורחיצת איברים בצונן, שאינם נוהגים באבל, כדאיתא בגמרא (תענית יג): שאיסור רחיצה בצונן לאבל הוא רק כשרוחץ כל גופו. ונוהגים איסורים אלו, רק מצד חובת תענית ציבור הנלמד מיוה"כ. וכדאיתא בגמרא שם 'אסור לו לאדם שיושיט אצבעו במים בתשעה באב כדרך שאסור להושיט אצבעו ביום הכיפורים'.

2. אכן, תשעה באב חמור יותר מכל תעניות ציבור, שבכולם הקילו להתיר בהם רחיצה בצונן כדאיתא בגמרא (תענית יג), אבל בת"ב אסור אפילו להושיט אצבעו בצונן כיום הכיפורים כמבואר בגמרא פסחים.

3. והנה איסורים אלו, שנוהגים הן מצד חובת תענית ציבור והן מצד אבלות, מ"מ יש נפ"מ בזה לגבי כוונת הלב והרגש בשעת קיומם. כי הקיום הנכון והמהודר של המצוות, הוא כאשר מתלווה למצווה, גם הרגש והלב של תוכן המצווה ועניינה. ובאיסורים אלו, נכון וראוי שתהיה כוונת הלב והרגש גם מצד ענין העינוי והסיגוף שבו, וגם מצד האבלות, דאבון לב ורוח נכאה על שבר האומה.

כל צרכו ומעלה על שולחנו אפילו כסעודת שלמה בשעתו' (תענית כט:).

אמנם דין האבלות שבת"ב, שנדחה מחמת השבת, אינו משום מצות עונג אלא הטעם שנדחה, הוא משום 'כבוד השבת', שמצד חשיבות וכבוד היום אינו ראוי להתאבל בו, כי אם להיות צהלתו בפניו. כלומר שעיניו הוא סתירה לעונג אבל אבלות אינו סתירה לעונג, אלא הוא פוגע בכבוד השבת. ולכן איסור זה הוא רק כשמראה אבלות בפרהסיא, שאז הוא פגם בכבוד השבת, אך אבלות בצנעה אינו פוגע בכבוד השבת.

ולכן רחיצת ידיו בצונן שכל איסורו רק מצד עיניו ותענית ציבור שבת"ב, זה נדחה לגמרי כשחל בשבת, מצד מצות עונג שבת, שהעיניו הוא סתירה לעונג, גם כשהוא בצנעה. אולם רחיצה בחמין, שאיסורו מחמת דין אבלות שבת"ב, בזה נאמר דברים שבצנעה נוהג בשבת, כי האבלות בצנעה אינה פוגעת בכבוד השבת.

[ואף שמחמת האבלות מונע עצמו מעונג, אך אין זה פגיעה בעונג שבת, רק אם מונע עצמו מחמת דין עיניו, שאז הוא סתירה לעונג. אבל אם נמנע מכך מחמת אבלות, אין זה פגיעה בעונג שבת, והרי זה כנמנע מעונג זה מחמת טעמים אחרים, שהרי אין חייב להתענג בכל מיני עונג שיש בידו. והבן.]

גדר דיני האבלות בתשעה באב

ובגדר דיני האבלות בתשעה באב, כתב הטור (סימן תקנה) - 'תשעה באב אינו חייב בכפיית המיטה ולא בעטיפת הראש אף על פי שהן נוהגות באבל, והא דתניא כל מצוות הנוהגות באבל נוהגות בתשעה באב, ההוא לענין מצות 'לא תעשה' הנוהגות באבל תניא, אבל לענין מצוות עשה שבאבל כגון כפיית מיטה ועטיפת הראש לא, ואין צריך לומר קריעה

דליתא בכלל מצוות הנוהגות באבל וכו'. ומקורו ברא"ש ור"ן.

ובמה שחילקו הראשונים בין מצות עשה של אבלות למצות לא תעשה של אבלות, צריך ביאור דמאי שנא אלו מאלו. וכי תוקף דין אחר ל'מצות עשה' של אבלות מ'לא תעשה' של אבלות.

ונראה, כי ההבדל בין מצות עשה למצות לא-תעשה הוא, כי לא-תעשה היינו שלא ינהג בעצמו מנהג גדלות וכבוד, ולא יבא לענג ולעדן את עצמו דרך רוממות ויתגאה כדרכו. אלא דרך האבל להיות הולך שחוח וקודר ברוח נכאה ונפש עגומה.

וענין לכישת הסנדל הוא הנהגת נכבדות, שאינו הולך יחף על הקרקע, אלא הוא אדם מכובד, ומרומם מן הארץ. ולכן באדמת קודש, כגון בהר הבית אסור בלבישת הסנדל, כדכתיב 'של נעליך מעל רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא', כי אין ראוי לנהוג מנהג גדלות בפני המלך. ולכן האבל והמנודה הולכים בחליצת מנעלים, להראות שאינם נוהגים בגדלות.

ההבדל בין אבלות על המת לאבלות תשעה באב

והנה באבל על המת יש עליו דין נוסף, דלא רק שלא ינהג בגדלות, אלא צריך לנהוג בעצמו מנהג הכנעה ושפלות. שהרי הלושב כאחד האדם בלי קריעה ועטיפת הראש, ומי שאינו כופה מיטתו, אין בזה מנהג גדלות. אלא שעטיפת הראש וכפיית המיטה, היא תוספת הכנעה ושפלות. וכן הבגדים הפרומים היא להראות ירידה ושפלות.

ובזה שאני תשעה באב מאבל, כי האבילות של תשעה באב הוא רק שלא לנהוג מנהג גדלות בעצמו, ביום המר הזה. אבל לא חייבו להוסיף ולנהוג בעצמו מנהג שפלות בצורה חיובית, בבגדים פרומים ועל שפם יעטה וכו'.

4. ומצינו כגון זה, גבי אבל שאין נוהג אבלות ברגל כלל. והיינו משום דביו"ט מצוותו 'שמחה' כדאיתא בגמרא - 'אבל אינו נוהג אבילותו ברגל שנאמר ושמחת בחגך' (מו"ק יד:), כלומר דאבלות היא היפך השמחה, ומשום כך אינו נוהג כלל ברגל. מה שאין כן בשבת שאין מצוותו 'שמחה', אלא כל מצוותו הוא 'עונג' ו'כבוד'. ועיין בשאלות דר"א שאילתא טו ובהעמק שאלה שם אות ז'. ועיין מאירי מו"ק דף יט. - 'הואיל והשבת עונג נאמר בו ולא שמחה', עיי"ש. כלומר דמכיון שעיניו הוא היפך עונג, ואבלות הוא היפך שמחה, והם סתירה בעצם, לכן אין נפקא מיניה בהם בפרהסיא או בצנעה. ורק כלפי כבוד יש נפק"מ בין צנעה לפרהסיא. והבן.

5. והוא גם ענין חליצה, כפי שביארנו במקו"א, שהיבמה חולצת נעלו להראות בו מנהג זלזול ופחיתות כבודו, וכענין היריקה שיוקרת בפניו, על שאינו ממלא חובתו להקים שם לאחיז - 'ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה וגו'.

לפני חצות, אבלות עיקר - אחר חצות, תענית ציבור עיקר

הנה אף שבמשך כל היום של תשעה באב, מתקיימים שני העניינים, גם של אבילות וגם דין תענית-ציבור. מ"מ למעשה מבטאים יותר את האבילות לפני חצות, ואחרי חצות עוסקים יותר בחלק התענית-ציבור של תשובה וצדקה. בשחרית מיוחד יותר לאבלות, ועוסקים בקינות עד חצות. אבל אחר חצות, כאשר כבר עבר תקפו של יום, מקילים קצת בתוקף האבילות, וקמים מן הארץ ומניחים תפילין ומתעטפים בציצית. ואז עוסקים יותר בחלק התענית-ציבור של היום. [וכעין שמצינו בכל התעניות, שעד חצי היום עוסקים בענין התענית, ואחר חצות היום פונים לעסוק בתפילה וקריאת התורה. כדאיתא בגמרא תענית (דף יב:)].

ובזה מבואר שפיר מה שבתשעה באב בשחרית קוראים בפרשיות התוכחה, דלא כבכל התעניות, ורק במנחה בת"ב קוראים ויחל משה.

והיינו, משום שקריאת התוכחה היא מחמת ענין האבלות שבתענית. וקריאת 'ויחל' הוא משום ענין התשובה שבתענית. ולכן בשחרית שעוסקים יותר בענין האבלות קוראים בתוכחות שבתורה, אבל במנחה קוראים ויחל משה. וכאמור שאחר חצות כבר עוסקים יותר בחלק התענית ציבור של היום, ולכן הקריאה היא ב'ויחל משה' כבכל התעניות.

החומרות שממנהגא עד חצות

וכן כל הדברים שנוהגים בהם בתשעה באב ממנהגא, נוהגים רק עד חצות היום. והיינו כי עד חצות עיקר עסקינו הוא בקינות ובכי ומספד על המשבר הנורא, אבל אחר שעבר עיצומו ועיקרו של היום, כבר מציינים ענייני נחמה, ולמנהגיננו אומרים 'נחם' רק במנחה. וכאשר נתבאר בפוסקים, שהטעם בזה, הוא משום - 'חם עונך - במה ששפך הקב"ה חמתו בעצים ואבנים וי"א כדי להראות נחמה באבלנו בו ביום וכו'" (משנ"ב תקנה סק"ג).

והנה דין ישיבה על הארץ באבל, נראה דאין טעמו משום שישבה על הכסא הוי מנהג גדלות וחשיבות, דא"כ היה לאוסרו מן הדין גם בת"ב, ככל איסורי לא-תעשה שבאבל. אלא, ישיבה על הארץ, היא הנהגת שפלות והכנעה באופן חיובי, והוי כמצות עשה שבאבל. ולכן אינו נוהג בתשעה באב מעיקר הדין רק ממנהגא. אכן יש סוברים שגם ישיבה על הכסא והמטה אסור מעיקר הדין בת"ב, כמו שאר לא-תעשה שבאבל. ועיין בביאור הגר"א (שו"ע או"ח סימן תקנט, ועיין בזה בחי' הגר"י על הרמב"ם הל' תענית).

הנחת תפילין בתשעה באב

ולענין הנחת תפילין, אף שאבל ביום ראשון אסור בהנחת תפילין. נחלקו הראשונים אם ת"ב נחשב כיום ראשון של אבל, ולהלכה נקטינן כדעת הרא"ש. שמותר בהנחת תפילין, ואינו אלא כשאר ששת ימי אבילות. ומה שאין אנו מניחים תפילין בשחרית, הוא רק ממנהגא, משום דכתיב 'השליך משמים ארץ תפארת ישראל' ודרשינן זו תפילין [עיין טור ושו"ע ומ"ב סימן תקנה].

ומשום כך מניחים תפילין במנחה, כי לדעת הסוברים שאין הנחת תפילין בתשעה באב מדינא, גם במנחה אין מניחים. כי בדין אבלות, אין הבדל בין לפני חצות לאחר חצות. ורק במנהגא שייך לחלק בזה, ומאחר שבשחרית עוסקים בקינות, ובו עיקר זמן הבכי ויושבים על הארץ, לכן קבעו מנהג לא להניח בו תפילין. אבל אחר חצות היום שכבר קמים מעל הארץ, ואז עוסקים יותר בחלק התענית-ציבור של הצום, אז כבר מניחים תפילין.

ומצינו, כמה וכמה עניינים שנוהגים בהם בתשעה באב ממנהגא, אף דמעיקר הדין לא חייבו חכמים לנהוג אבלות בזה. והם הנחת תפילין כנ"ל, וכן ישיבה על הארץ. וכן מובא בפוסקים, הנהגות שלא נאמרו כלל באבל, והוא להסיר הפרוכת מארון הקודש, ואין מתעטפין בציצית.

6. עיין בטור (סימן תקנו) שמביא דברי הרא"ש - 'כל ימי תמהתי למה אין אומרים אותו אלא בתפילת המנחה וכו' ומביא שם דעות דנהיגי לאומרו בכל התפילות בת"ב. ונראה, דפליגי בגדר אמירה זו של 'נחם'. דאם הוא משום דין הזכרת היום בתפילה, צריך להזכירו בכל תפילות היום. אמנם להמנהג שאומרים אותו רק במנחה ס"ל שתפילת 'נחם' אינו משום הזכרת היום, אלא שמוסיפין בתפילה תחינה מיוחדת על הנחמה, ואין ראוי לאמרה אלא בשעה שעוסקים בנחמה, בשעת המנחה. [והאחרונים דנו כעין זה בתפילת ענוו שבתעניות, האם הוא משום הזכרת היום או הוא הוספת תפילה לרגל התענית].

אותנו בסופו של דבר, להיגאל בגאולה השלימה במהרה בימינו⁷.

ולכן כל אלו הדברים שנוהגים בהם בכדי לבטא ולהביע על ידם, תוספת צער ויגון וקינה על החורבן, מפסיקים בהם מחצות ואילך. להראות כי גם אחר כל הבכי והמשבר, יש תקוה ובטחון בהבטחת ה' על ידי עבדיו הנביאים, כי בסופו של דבר ינחמנו ויגאלנו, ואף על פי שיתמהמה נחכה לו בכל יום שיבא.

כלומר שיש מטרה וענין בזה, לציין ענייני נחמה דווקא ביום זה, בכדי להראות אחר כל הבכי והמספד, שאין החורבן הרס מוחלט, ואין משבר זה ניתוק סופי, אלא הכל עונש ותוכחה מאתו יתברך, שהוא אבינו המייסר אותנו מתוך רחמים בכדי למרק את עונותינו, כדכתיב - 'וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוֹקֵיךְ מייסֵרְךְ (דברים ה, ה). אך בסופו של דבר יהפך הכל לטובה, וכל היסורים יביאו

גולה אחר גולה גלתה יהודה

לכל גלות אופי בפני עצמה

מתוך ריבוי המאורעות שבאו ונתרגשו עלינו נתבלטו ביניהם הגלויות העיקריים שבהם, שכל יתר הפורעניות והגזירות הם תולדות והמשך של גלויות מרכזיות אלו. והם א. גלות מצרים ב. גלות בבל - חורבן בית ראשון. ג. גלות אדום - חורבן בית שני. ובתוך הגלות ידועים ביותר שני מאורעות גדולים שהיוו ציון דרך והתפתחות חדשה. והם - ד. גירוש ספרד. ה. השואה.

והנה בהתבוננות במאורעות ובעומק משמעותם, נראה כי כל הגלויות הללו אינם מאורעות ופורענויות שחזרו על עצמם פעם אחר פעם, ורמז לדבר 'לא תקום פעמיים צרה' (נחום א, ט). אלא יש כאן התחדשות של שלב נוסף ושונה שלא היה עד כה. שהרי צרת הגלות הראשונה כבר באה עלינו ועדיין שורת, ואם כן כאשר באה גלות נוספת אין היא חזרה של אותה גלות אלא יש כאן משמעות של תוספת התחדשות בעומק הצרות, ירידה נוספת בבור הגלויות ועוד מצב של שפלות במעמדינו. כל תקופת גלות המאוחרת יותר, הריהי שלב יותר עמוק, עוד ירידה אחורנית בשפל המדריגה ואבדן נוסף של מעלות.

ואחרי התבוננות מבחינים אנו בהבדלים שבין כל שלב ובהשתלשלות הירידה מגלות לגלות.

גזירת הגלויות מאז תחילת בנין עם ישראל

עם ישראל לכל אורך קיומו רצוף בגלויות ובפורענויות רבות, מאז ראשית כינונו ולאורך כל ימי קיומו עברו עליהם כמה וכמה גלויות וגזירות רעות ורדיפות אין מספר. וכמו שנתבאר בחז"ל שהדרך להגיע לטובה הגדולה היא על ידי מירוק וזיכוך - 'תניא רבי שמעון בן יוחאי אומר שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולן לא נתנן אלא על ידי יסורין, אלו הן תורה וארץ ישראל והעולם הבא' (ברכות ה).

מרגע שנכרתה עם אברהם אבינו ברית בין הבתרים, כאשר הובטחה מאת ה' יצירתו של עם ישראל, מיד נפלה עליו אימה חשיכה ונאמר לו 'ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה'. ואחר כך כאשר בני ישראל חטאו הוצרכו עוד ליסורים נוספים וגלויות, וכדכתיב - 'רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה על כן אפקוד עליכם את כל עוונותיכם' (עמוס ג, ב). וכל אלו מביא הקב"ה על עם ישראל כאב המייסר את בנו בכדי למרקם לצרפם ולזככם להטיבם באחריתם, במטרה להביאם אל מצבם הנעלה והנשגב המיועד להם.

7. והוא הענין שרמזו חז"ל במאמרם כי בת"ב נולד משיח (ירושלמי ברכות פ"ב ה"ד), והכוונה בזה, כי החורבן מביא התיקון וכפרת עוונות, ועל ידי הגלות והיסורים שמכפרים על ישראל, נזכה לביאת המשיח. ודווקא ביום זה על ידי שהחל החורבן והגלות, התחיל התיקון שביא בסופו את המשיח והגאולה השלימה. והוא ענין השחוק ששחק רבי עקיבא בראותו שועל יוצא מבית קדשי הקדשים (מכות כד:), כי על ידי קיום הנבואה שירושלים היתה לעיים, תתקיים הנבואה של בנין ירושלים. מגודל הגלות מוזכך עם ישראל לגאולה השלימה.

גלות מצרים - מניעת הולדת העם

א) 'גלות מצרים' היה משמעותו ומטרתו לא להניח לעם ישראל לקום ולבנות את עצמו, עוד בטרם היה לעם כאשר רק התעתד לכוון את מציאותו כבר באו עלינו אומות העולם - אשר מצרים ייצגו אותם באותו שלב - ולא הניחו לעם ישראל לזקוף את ראשם, ועומק הדבר הוא שאומות העולם אינם יכולים לסבול את הרוממות הנשגבה הצפויה לעם ישראל מאת ה', אשר בא לקחת אותם לו לעם מתוך כל אנשי העולם, ומבקשים המה לסכל את התכנית הגדולה בעודה באיבה ולעקור את הכל.

ביציאת מצרים קם העם ונעשה למציאות קיימת, עם ישראל נגאל מן השעבוד אשר כבש את מציאותו וקיומו של העם תחת עול העבדות, הקב"ה גאל אותנו ועשאנו לעם עצמאי ובן חורין, עם שיש לו תרבות עצמאית של נשיאת שם ה' ודגל הטוב והראוי, וזכינו לרוממות הגדולה להיות עם ה' ולקבל תורתו הקדושה.

נגאלנו על כרחם של מצרים ועל אפם וחמתם של אומות העולם, אולם אי נכוונתם לקבל את תופעת העם הנבחר ושאיתם העזה לחסל את הכל מעולם לא פסקה מאומות העולם, שלהבת השנאה רק לובתה ביתר עוז מאז מעמד הר סיני, כאשר הדבר החל להתממש בהופעת כבוד ה' על עמו, ואז ירדה שנאה לאומות העולם, ובכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו.

גלות בבל - נטילת עצמאות העם

ב) 'גלות בבל' היתה גלות שונה במהותה מגלות מצרים, נבוכדנצר כבש את עם ישראל במטרה שיהיו נשלטים תחתיו, שאיפתו היתה לשלוט על העם הנכבד ובכך להעצים את תוקף מלכותו. ולכן הגלה אותם לארצו לבבל בכדי לכבשם תחתיו ולהשתמש בהם לצרכו ולהשתלט עליהם, וכמו שהיה בגלות יכניה שלקח נבוכדנצר את מיטב העם לבבל לעבוד את ארצו, ומתוכם לקח אף עבדים לשרת לפניו כמו חנניה מישאל ועזריה ודניאל. בכך נתייחד אופייה של גלות בבל שמני אז אבדה עצמאותו של עם ישראל וירד קרנם, אלא הם כבושים תחת האומות והריהם כעבדים לשרתם.

והנה גם אחרי הפקידה כאשר הכריז כורש מלך פרס כי הוא מתיר להם לעלות לירושלים,

עדיין נשארו כבושים תחת ידו של כורש ולא חזרה לישראל עצמאותם הראשונה וכמו שאמר עזרא - 'מימי אבותינו אנחנו באשמה גדולה עד היום הזה ובעונותינו ניתנו אנחנו מלכינו כהנינו ביד מלכי הארצות בחרב בשבי ובביזה ובבושת פנים כהיום הזה. ועתה כמעט רגע היתה תחינה מאת ה' אלוקינו להשאיר לנו פליטה וגו' כי עבדים אנחנו ובעבודותינו לא עזבנו אלוקינו ויט עלינו חסד לפני מלכי פרס וגו'. (עזרא ט, טו-י).

גזירת הגלות הראשונה שנעשו כבושים תחת האומות, לא פסקה עדיין אלא שתוקף גזירת הגלות פג מעט כאשר נפקדו לבנות את הבית השני.

גלות אדום - גלות העם מארצו

ג) 'גלות אדום' כבר לא באו לכבוש את ישראל תחתיהם כיחידה אחת, אלא היתה מטרתם לאבד ולפזר את העם ולגרשם שלא יהיו מקובצים יחד בארץ אחת, וזה שלב יותר נורא וגלות יותר עמוקה שאינם מרוכזים יחדיו אלא מפוזרים בכל העולם, ומאז נעשו ישראל גרים בעולם ומאבדים את כל אחדותם וצביונם כעם.

חוץ מעצם הדבר שאבד מאתנו מציאותינו כעם מאוחד היושב על אדמתו, הרי פיזור זה מביא גם לגזירות ורדיפות כאשר בכל מקום בהם נמצאים הריהם זרים ושנואים ואנשי המקום מכים בהם ומצרים את צעדיהם. ולאורך הדורות התרחשו לאין סוף עלילות ורציחות ומסעי הרג ושמד נגד עם ישראל.

גירוש ספרד - נטילת זכות הישיבה בעולם

ד) 'גירוש ספרד' לבד מהיותו מאורע מרכזי בשל היקפה הגדול של הגזירה שאחרי 'תור הזהב' שבו ישבו היהודים בשלוה לאורך שנים, לפתע גורשו מאות אלפי יהודים מארץ גדולה. הרי הוא מהווה גם ציון דרך בכללות מצב ישראל בגלות. עד לגירוש זה, ככל שהיו ישראל מוכים ונרדפים ונהרגים וכבושים בעול גזירות קשות עדיין היו רשאים לשבת בארצות הגויים והיה להם מקום בעולם. אולם הגירוש היווה אות לתקופה חדשה בהם האומות אינם מניחים להם לשים מנוח לכף רגליהם.

גירוש ספרד היה המפורסם והגדול שבגירושים, אולם בעטייה של גזירת מלכות ספרד אירעו גירושים

והנה בדור האחרון אחר השואה אף שהוקל תוקף הגזירות, עדיין אנו בגלות ועדיין מתחדשים על ישראל מאורעות והריגות כתוצאה משנאת ישראל הפורחת כצרעת בכל האומות, ועדיין עומדים עלינו כללותינו ואין אנו יודעים מה ילד יום ירחם ה', ועל הכל פצעינו האנוש, כאשר לדאבון לבנו, רוב עם ישראל מנותקים מהתורה והאמונה, והנורא מכל שהם מתבוללים בין האומות ואובדים מעם ישראל. ועינינו מייחלות לגאולה השלימה והנצחית כאשר אבינו מלכנו ישיענו ויגאלנו מכל צרותינו וישבור עול גלויותינו, ויפיע עלינו בגאון עוזו להניח שכינתו בתוכינו ולבנות בית מקדשינו ולהביא עלינו את כל היעודים שהובטחו לנו.

מלחמת גוג ומגוג לקראת הגאולה

השלב האחרון של הגלות יהיה במלחמת גוג ומגוג, מאבקם של כל הגויים אשר ינסו בפעם האחרונה למנוע את צמיחתו המוחלטת והגדולה של עם ישראל להיות מנושאים על כל העולם במדרגה הרמה בדביקות עם ה'. וכמו שמפורש על ידי הנביאים בספרי הנ"ך בארוכה.

דומה מלחמה זו במשמעותה לגלות מצרים, גלות מצרים היתה כאשר עם ישראל אך החל לצוץ ולפרוח מעל פני האדמה, ומצרים ביקשו למנוע זאת ולא עלתה בידם. מלחמת גוג ומגוג תבוא כאשר עם ישראל יעמוד לפני עלייתו הגדולה אל מקומו הנאות בפיסגת העולם כאשר הם מבורכים בכל המעלות והשפע והברכה וה' בראשם, ואז יבואו כל העמים למלחמה על ירושלים במאמץ למנוע זאת בכח הזרוע, להילחם בישראל ולא לאפשר להם להגיע אל מעלתם הרוממה ודרגתם הנשגבה הראויה להם, או אז תבוא מפלתם הגדולה והסופית, כאשר יתגלה כבוד ה' ויגוף אותם סביבות ירושלים, ותבוא גאולת ישראל השלימה והנצחית, בביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

התודה והברכה ל'ידינו הנכבדים מתומכמי מכוננו
שנטלו חלק בהוצאות גיליון זה

ברכת מזל טוב לידינו הנכבד, מחשובי אברכי קהילתנו
הרב ר' **יוסף אייזן** שליט"א
לרגל הולדת הבן

בארצות נוספות, שכן אז החל שלב נוסף בגלות עם ישראל, שאחרי שכבר אבד את ישיבתו בארצו כעם מאוחד, עתה מאבד גם את עצם ישיבתו באיזה מקום בעולם.

לא זו בלבד שניטלה ארצינו מאתנו למושב לנו, אלא לא הניחו לנו מקום מנוחה בעולם. באמרום לישראל קומו צאו מתוך ארצותינו אל אשר תשאכם הרוח, והושלכו אל הים ואל המדבריות, ורבים אבדו ומתו בדרכי הנוד. והנותרים נדדו מארץ לארץ עד אשר מצאו איזה מנוח לתקופת זמן עד שהתעוררו גויי הארצות ההם לגרש את יהודיהם.

השואה - נטילת זכות הקיום והחיים של העם

ה) השלב האחרון אשר הוא הנורא מכל, היה בימי 'השואה' האיזומה, לא רק שאין מניחים אותנו להיות במקום כלשהו במדינות העולם, אלא באו לאבד את עצם מציאותינו, אין די להם שלא נשב במדינותיהם אלא עתה שוללים את כל עצם זכותנו להתקיים, 'לכו ונכחדים מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד', גזרו ואף בצעו את מלחמת ההשמדה נגד עם ישראל בכדי למחות ולחסל את הוויית עם ישראל מן המציאות, עצם קיומינו מפריע לעולם. ולדאבוננו הצליחו להפיק זממם, ולולי עמד לנו ה' כמעט לא נשאר שריד ופליט מן העם.

השואה - הירידה התחתונה

שלב זה הוא כבר הירידה האחרונה שאין אחריה עוד ירידה. שהרי כבר באו לעקור את עצם קיומינו, ואין שייך יותר גרוע מזה. ועתה לא נותר אלא לצפות לגאולה השלימה, אשר בוודאי תהיה בקרוב. וכדאיתא במדרש - 'כל זמן שישראל בירידה התחתונה הם עולים ראה מה כתיב ועלה מן הארץ, אמר דוד (תהלים מד, כו) כי שחה לעפר נפשנו דבקה לארץ בטננו אותה שעה (שם, כז), קומה עזרתה לנו ופדנו למען חסדך' (שמו"ר א, ט).

'אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבון העולמים אימתי את גואלני. אמר להם, לכשתרדו לירידה התחתונה, אותה שעה אני גואל אתכם. שנאמר (הושע ב, ב) ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדיו. אמרו בני קרה, בירידה התחתונה אנו. כמה דאמר (תהלים מד, כו) כי שחה לעפר נפשנו. מה כתיב אחריי, קומה עזרתה לנו' (מדרש תהילים מזמור מה).

שישו אתה משוש כל המתאבלים עליה

הננו להודיע לקהל שוחרי התורה
כי ניתן שוב להשיג את הספר המבוקש והייחודי
המקיף את כל ענייני בין המצרים האבלות והנחמה

'בן מלך - גלות וגאולה' מאת מרן רבינו הגדול בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

מאמרי הלכה ואגדה, ומאמרי חיזוק
להתעוררות וחיבור אישי לאבלות על המקדש וירושלים

מה הוא תוקף חובת התענינות בזמן הזה, והאם יש הבדל בזה בין ד' הצומות לתשעה באב?

הידעת?

מה הם העניינים המעוררים את האבלות בזמננו, ובמה יש להתבונן בימים אלו?

מהו תוכן כל פרק במגילת איכה? וכיצד אנו רואים את התגשמות התוכחות שבתורה?

מדוע נקרא תשעה באב 'מועד'? וכיצד ראו גדולי החסידות את האור דווקא בימי בין המצרים?

מה משמעות יום ט"ו באב, וכיצד ניתן לראות את השכינה בישראל בימי הגלות?

מהו עניינה של הנחמה, משמעות תהליכי הגאולה, וכיצד יתכן שדווקא הדורות המאוחרים יזכו לביאת המשיח?

**שאלות אלו ועוד רבים, יבואו על פתרונן
בלמדך בספר 'בן מלך - גלות וגאולה'**

ניתן להשיג בחנויות הספרים ובמשרדי המכון

והימים האלו יהפכו מהרה לששון ולשמחה ולמועדים טובים

בברכת התורה
הנהלת מכון כתבי בן מלך

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com